

Dkt. August Konkeli, Mambo ya Nyakati, Kipindi cha 24, Kurudishwa kwa Bahati

© 2024 Gus Konkeli na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. August Konkeli katika mafundisho yake kuhusu vitabu vya Mambo ya Nyakati. Huu ni kipindi cha 24, Marejeo ya Bahati.

Katika kipindi chetu cha mwisho, tuliishia na Hezekia, na tukasisitiza mara kadhaa kwamba Hezekia anaonyeshwa kama Sulemani wa pili kwa sababu ya jinsi anavyoanzisha ibada ya hekalu na kutekeleza mambo yote yaliyo moyoni mwa ufalme wa Mungu, jinsi ilivyoonyeshwa chini ya Sulemani, mtu wa amani. Baada ya kuwekwa wakfu kwa sanduku na Mungu akionyesha uwepo wake ndani ya kuwekwa wakfu kwa hekalu, Sulemani anapewa ujumbe wa kimungu kuhusu umuhimu wa agano, na kwa kweli tuna mstari muhimu katika labda Mambo ya Nyakati zote. Ni 2 Mambo ya Nyakati 7, mstari wa 14, na hapo Mungu anamwambia Sulemani, Ikiwa watu wangu, walioitwa kwa jina langu, watajinyenyesha, na kuomba, na kunitafuta uso, basi nitasikia kutoka mbinguni, na kuiponya nchi yao.

Sasa kuna maneno kadhaa hapo ambayo yanapendwa na mwandishi wa historia katika kuwaeleza wafalme wote. Wanapaswa kujinyenyesha, wanapaswa kutafuta uso wa Mungu, na Mungu ataponya. Sasa ni katika hadithi ya Hezekia ambapo maneno haya yote yanatumika sana.

Karibu maneno yote ya mstari huo yanaonekana katika Hezekia. Kama tulivyoona, Hezekia anachukua, mwandishi wa historia katika kusimulia kuhusu Hezekia anachukua sura tatu ndefu za Wafalme na kuzipunguza kimsingi hadi mistari 18 ili kila kitu anachosema kuhusu Hezekia kiwe nyenzo zake mwenyewe kuhusu Hezekia kuanzisha ibada hekaluni. Hapuuzi matukio kuhusu Hezekia, kama vile ugonjwa wake, ambapo alijua kwamba angekufa, au ziara ya ubalozi wa Babeli, ambao Mwandishi wa Mambo ya Nyakati anawarejelea kama wadhuhaki waliokuja kumwona.

Lakini hapo neno la Mwandishi wa Mambo ya Nyakati ndilo neno kuu katika 2 Mambo ya Nyakati mstari wa 7 wa 14. Ni neno kanah. Ni kujinyenyesha.

Jambo moja ambalo Hezekia hakufanya tu ni kuomba na kutafuta uso wa Mungu ili Mungu apone na waweze kusherehekea Pasaka, lakini alipojaribiwa, alipojinyenyesha na kwa mwandishi wa historia, hii ndiyo alama ya uaminifu. Alama ya kutokuwa mwaminifu ni kiburi. Lakini Hezekia alikuwa mwaminifu, na Mungu angeweza kumjaribu.

Na haikumaanisha kwamba Hezekia alifaulu vizuri kwenye mtihani. Mwandishi wa historia hasemi kwamba Hezekia alifaulu vizuri. Hakubaliani na wafalme.

Anasema tu kwamba Mungu alimjaribu ili ajue kilichokuwa moyoni mwa Hezekia. Hii si kwamba Mungu alihitaji ujuzi huo. Ni juu yetu kuelewa kwamba uaminifu si kitu kisicho na kushindwa.

Badala yake, tuliweza kuona kwamba, ingawa Hezekia alikuwa ameshindwa, bado alikuwa mwaminifu. Hili ndilo hoja ya mwandishi wa historia. Sasa, katika kikao chetu cha mwisho hapa leo, tukiwaangalia baadhi ya wafalme wa mwisho wa Yuda, tunaona mabadiliko ya bahati.

Tunaona mabadiliko haya ya bahati kwa njia zaidi ya moja. Yanabadilika kutoka ubaya hadi wema na kutoka wema hadi ubaya. Tena, yote inategemea uhusiano na fomula hii.

Kwa hivyo, katika muhtasari wetu wa Mambo ya Nyakati, sasa tumefika kwenye sehemu ya mwisho ambayo nimeita Udhaliishaji na Matumaini. Mtu anaweza kusema kwamba ni fedheha tu kwa sababu taifa linaenda uhamishoni. Lakini mwandishi wa historia haachi hapo kabisa.

Ana mwisho unaoacha wakati ujao wazi. Na kwangu inaonekana kwamba ni ujumuishaji wa makusudi kabisa kwa upande wake kusema ufalme wa Mungu haujaisha. Kuna wakati ujao wazi na tuko hapa kuona ni nini ambacho Mungu atafanya.

Kwa hivyo, mfalme tunayemtambulisha baada ya Hezekia ni Manase. Sasa, katika Wafalme, Manase ni mbaya kwa wote. Kwa kweli, Wafalme wanamwonyesha Manase kama yule aliyekuwa mbaya sana kiasi kwamba licha ya mageuzi yote makubwa ya Yosia aliyemfuata Manase, hatima ya taifa hilo haikuweza kubadilishwa kamwe, na lilikuwa linaenda uhamishoni.

Hilo limerudiwa mara kadhaa katika Wafalme. Mambo ya Nyakati hayaangalii hivyo kabisa. Hakanushi kamwe jinsi Manase alivyoathiriwa na uovu.

Sasa, wakati wa utawala wa Manase, mamlaka ya Ashuru ilifikia kilele chake chini ya mfalme aliyetitwa Esarhaddon. Na mamlaka ya Ashuru ilikuwa na nguvu kote Siria na Palestina. Kwa kweli, mkataba wa kibaraka wa Esarhaddon ni ule tunaoupata sasa ukiwa umewekwa katika mahekalu kote Siria, na tuna kila sababu ya kuamini kwamba Waashuri walihitaji mkataba huo huo wa kibaraka kuwekwa katika hekalu huko Yerusalemu, labda hata katika patakatifu pa patakatifu.

Kwa hivyo, bila shaka kulikuwa na shinikizo kubwa la Waashuru kwa Manase kuhusu jinsi ufalme wake ungekuwa, au angalau ufalme wake, ungeonekana. Lakini

mwandishi wa historia anatuambia tu kwamba Manase hakuwa na udhuru na kwamba alichofanya ni kuleta desturi za kidini za mataifa ambazo zilikuwa za machukizo, labda za machukizo zaidi, kwa sababu anarejelea hasa wachawi na wanajimu na watabiri, yule mnayemwita Ov, yule ambaye ni mtabiri shimoni na anayejaribu kuita mizimu kutoka kwa wafu. Manase aliendeleza mambo haya yote.

Aliwapitisha wanawe motoni, ambao , angalau, ulikuwa aina fulani ya wakfu kwa mungu wakati wa kifo cha mtoto mchanga. Kwa hivyo, Manase alikuwa amechafua hekalu kwa kila njia inayowezekana, na kwa kweli, hilo linaendana sana na maelezo mengine tuliyo nayo ya kile kilichotokea katika mahekalu mengine kote Syria na Palestina katika siku za Esarhaddon. Mwandishi wa historia kisha anatuambia kitu kuhusu Manase ambacho hakipo katika Wafalme.

Alichukuliwa mateka hadi Babeli, jambo ambalo linavutia kwa sababu Waashuri walikuwa mamlaka kuu wakati wa utawala wa Manase. Lakini Manase alichukuliwa mateka hadi Babeli. Sasa, hilo lina maana kubwa kihistoria, na hakuna sababu ya kupinga madai hayo ya mwandishi wa historia.

Waashuri wenyewe wanazungumzia kuhusu mateka wengi na nyara zote walizochukua kutoka Palestina hadi Ashuru. Lakini tukio linalowezekana zaidi kwa tukio hili lilikuwa uasi wa Shamash-Shum-Ukin, kiongozi huko Babeli. Kulikuwa na uhasama mkubwa kila wakati kati ya Babeli na Ashuru na hatimaye Wababeli wangeshinda.

Lakini wakati huu, Waashuri bado walikuwa na mamlaka juu ya himaya kubwa, na kiongozi huyu huko Babeli alikuwa akitafuta kila mtu aliyeweza kumsaidia dhidi ya Waashuri. Na inawezekana kwamba Manase, miongoni mwa mataifa mengine mengi katika nchi za Siria na Palestina, alijiunga naye dhidi ya Waashuri, labda bila hiari, labda hata kwa nguvu, jambo lile lile ambalo Rezani na Peka walijaribu kufanya na Ahazi. Hilo lingekuwa tukio linalowezekana sana kwa Manase kuchukuliwa mateka hadi Babeli kwa sababu hapo ndipo uasi ulipotokea.

Kwa vyovyote vile, hapa ndipo neno muhimu la Chronicler linapotumika. Kana. Utumwa huu, huu ukiongozwa hadi Babeli, ulimfanya Manase ajinyenyekeze.

Na baada ya kumnyenyekeza, Mungu humpa, kwa rehema zake, urejesho. Na huu ndio mtazamo wa mwandishi wa historia. Wakati mwingine huelezewa kama malipo, unajua, unafanya mema, unapata mema.

Ukifanya mabaya, unazidi kuwa mbaya. Lakini sidhani kama mwandishi wa historia anataka tuone hivyo hata kidogo. Anataka tuone huruma ya Mungu.

Pia anataka tuone haki ya Mungu. Na katika kuona haki ya Mungu, tunahitaji kujua kwamba kuna matokeo ya kutokuwa mwaminifu. Hilo haliepukiki.

Matokeo hayo yatakuja. Lakini matokeo hayo hayahitaji kuwa ya msingi. Na hata kama uko katika hali ya chini sana, Manase, rehema ya Mungu bado inapatikana.

Na kwa hivyo, hii haionekani kama aina fulani ya thawabu. Badala yake, ni Mungu akimtolea rehema yake mtu anayejiinyenyekeza. Kinachohitajika katika imani siku zote ni unyenyekevu mbele za Mungu.

Kwa hivyo, Manase alijinyenyekeza. Na kisha utawala wake unaisha kwa mafanikio, kinyume kabisa na jinsi ulivyoanza. Mwandishi wa historia anatuambia kuhusu jinsi Manase alivyorejesha ngome, jinsi alivyorejesha ibada ya hekaluni, na jinsi alivyoondoa ibada zote za kidini, ambazo zote zina maana kubwa.

Mageuzi ya Yosia yalipotokea, kuna uwezekano kwamba hayakuwa na msingi, na hakukuwa na maandalizi kwa ajili yake. Kwamba kile alichofanya Yosia kilikuwa mwendelezo wa mambo ambayo yalikuwa yametokea hapo awali. Sasa, baada ya Manase, tuna utawala mfupi sana, ule wa Amoni, ambao unaripotiwa katika mistari michache tu.

Na kitu pekee ambacho mwandishi wa historia anaweza kusema kumhusu katika muhtasari wa utawala wa Amoni ni kwamba hakujinyenyekeza. Kwa hivyo, yeye ndiye tofauti ya kile kinachopaswa kuwa. Baada ya Amoni, tunaye Yosia.

Sasa, Yosia, tunakumbuka kutoka kwa Wafalme, kwa kweli, ndiye kilele cha agano. Kwa sababu Yosia, Mwandishi wa Mambo ya Nyakati, anatuambia katika mwaka wa nane wa utawala wake, alianza kutafuta Torati. Na katika mwaka wa kumi na mbili wa utawala wake, alianza kufanya maandalizi.

Katika mwaka wa kumi na nane wa utawala wake, alianza kusafisha hekalu, na katika kusafisha hekalu, kitabu cha Torati kiligunduliwa. Hili linaonekana kuja kama mapinduzi kwa Yosia, ambaye anaanza kutambua, hasa katika muktadha huo, matokeo ya kushindwa kwao, matokeo ya yale ambayo hawajafanya.

Na kwa hivyo, wanashauriana na nabii Hulda. Hii ni mojawapo ya matukio adimu sana katika Agano la Kale ambapo nabii mwanamke anatajwa, na yeye ni mtu muhimu sana, ameolewa na kuhani. Kwa hivyo, ana uhusiano mzuri.

Lakini bado, ni nabii mwanamke ambaye huenda kwake ili kuelewa kile Mungu anasema kupitia maagizo haya ya Musa. Vipi kuhusu laana hizi tunazosoma hapo? Vipi kuhusu matokeo ya kushindwa, ambayo tunapaswa kukubali kuwa yamekuwa sehemu tu ya historia yetu? Chini ya onyo la nabii Hulda, Yosia alianza kutekeleza mageuzi yake. Na kile kinachoelezwa kwa undani mkubwa, ingawa kimeorodheshwa kwa ufupi tu katika Mambo ya Nyakati, ni kufanywa upya kwa kiapo cha agano.

Kiapo ni kitu ambacho ni kizuri sana kwa sababu kiapo ndani ya Agano la Kale ni wewe kutangaza uaminifu wako kamili na kamili kwa Mungu. Na kushindwa kwa uaminifu huo kwa Mungu kuna matokeo ya kukatiliwa mbali na uhai ambao Mungu hutoa na kwamba Mungu pekee ndiye anayewajibika kutoa. Na hivyo, kufanya upya agano huanzisha uhusiano huo na Mungu huanzisha uhusiano na mtoaji wa uhai, na kwa hivyo hukuwezesha kuwa wale wanaomwakilisha Mungu na kukuwezesha kupokea uhai unaotoka kwa Mungu.

Kwa hivyo, Yosia, katika hatua hii ya wakati, amewaongoza watu katika mwelekeo sahihi kabisa. Na kisha tunasoma kuhusu Pasaka kuu zaidi kuwahi kusherehekeka. Sasa tumeona tayari kwamba Pasaka ni sherehe ya ukombozi.

Ni sherehe ya jinsi Mungu alivyomuumba mtu huyu ili awe yule ambaye kupitia kwake wokovu na ukombozi wake utakuja. Na kama Mwandishi wa Mambo ya Nyakati alivyoieleza tayari katika hadithi ya Daudi, itakuja duniani kote, kama Daudi alivyosema katika nukuu hiyo kutoka Zaburi 98. Kwa hivyo, sherehe hii ya Pasaka ni ushuhuda wenye nguvu.

Mwandishi wa Mambo ya Nyakati anaelezea kwa undani mkubwa na kustawisha taratibu zilizokuwapo. Iko hapa katika wakati wa Yosia tu, kama ilivyokuwa katika wakati wa Hezekia. Sio tu sikukuu ya familia bali sasa ni sikukuu ya hija.

Ni makuhani wanaochinja mwana-kondoo na kadhalika. Lakini ni sikukuu kubwa. Inajumuisha watu wote, na inasherehekea ukombozi wa Mungu kwa watu hawa ambao wamejitolea kwa imani kwa agano la Mungu.

Kwa hivyo, tunacho hapa ni ufufuo unaofanyika chini ya Yosia, na unafikia kilele chake kwa kujitolea huku na utimilifu wa sheria. Lakini hapo ndipo mabadiliko yanapotokea. Katika mabadiliko haya, tunaona kwamba Yosia haishii vizuri.

Sasa, kufikia mwisho wa utawala wa Yosia, ambao unakaribia mwaka wa 609, Waashuri walikuwa tayari wameanza kupoteza nguvu na mamlaka yao. Nebukadreza huko Babeli alikuwa tayari ameanza kuchukua udhibiti katika mwaka wa 627, yapata miaka 15 kabla ya hapo. Na kwa hivyo, kuna mabadiliko makubwa katika falme hizo yanayotokea.

Wamisri ndio ambao sasa wana fursa ya kuchukua tena udhibiti wa Palestina. Na Wamisri wanapitia njia yao, Neko na jeshi lake, kuelekea kaskazini kukutana na Waashuri huko Karkemishi. Hilo litakuwa moja ya vita vya kufisha vitakavyokomesha utawala wa Waashuri.

Tunachokiona ni kwamba Yosia aliona fursa ya tamaa ya kisiasa hapa. Sasa, Mwandishi wa Mambo ya Nyakati hasemi hili mahususi, wala Wafalme hawasemi. Wanatuambia tu kuhusu matokeo.

Lakini kinachoonekana ni kwamba Yosia alikuwa akiona fursa hapa kwake kuchukua udhibiti wa kisiasa juu ya eneo lililokuwa limetawaliwa na Waashuri. Yaani, kwamba Yosia angeweza kuchukua udhibiti tena juu ya Efraimu na Manase, eneo la magharibi mwa Yordani. Na hivyo akaenda, na hivyo katika suala hilo, akaenda na kukutana na jeshi la Misri.

Lakini, bila shaka, aligundua kwamba hakuwa na uwezo wa kushindana na jeshi la Misri hata kidogo. Wamisri hawakuwa na sehemu yoyote ya wazo hili kwamba Yosia angeweza kuwa mtawala wa Samaria na eneo hilo tajiri la kaskazini. Kwa hivyo, Yosia anauawa huko Babeli, mwisho mbaya.

Kuanzia hapo na kuendelea, ufalme wa Yuda na utawala wa Yerusalemu uliangamia haraka na kwa njia ya kuu. Kwa hivyo, ingawa Yosia anaanza katika hatua ya juu sana, na kwa kufanywa upya kwa agano, anaishia na ufalme kupotea. Sasa, nabii Yeremia ndiye tunayemwona huyu zaidi.

Katika mwaka wa 622, kulingana na tarehe ambayo tungekuwa nayo wakati Kitabu cha Sheria kiligunduliwa hekaluni, Yeremia angekuwa tayari nabii. Kwa hivyo, alikuwepo wakati wa kilele cha sherehe hii kubwa na ufufuo huu wa agano. Lakini Yeremia pia yuko pale katika siku hizo za mwisho za ufalme, wakati analazimika kuwaonya kwamba Mungu hung'oa, kama vile mwandishi wa kumbukumbu alivyosema wakati kuna ukosefu wa uaminifu, na hilo litakuwa neno la mwandishi wa kumbukumbu hapa, wao si waaminifu, na katika ukosefu wao wa uaminifu, Mungu hung'oa.

Na hivyo, Yeremia anatoka kileleni mwa sherehe kubwa hadi kufikia hatua ya kutupwa shimoni, hadi kufikia hatua ya kukataliwa na manabii wengine wote, hadi kufikia hatua ya kuwa kile tunachokiita mara nyingi nabii anayelia. Yeremia ni mfano mzuri wa utawala wa Yosia katika suala la athari yake ya vitendo kuhusiana na ufalme wa Mungu. Uaminifu hadi kutokuwa mwaminifu na kushindwa.

Huyu ni Dkt. August Konkeli katika mafundisho yake kuhusu vitabu vya Mambo ya Nyakati. Huu ni kipindi cha 24, Marejeo ya Bahati.